

Větší kapacita gymnázií

Terezie JIRÁSKOVÁ, moderátorka

Z dílny Evropy se stane národ vzdělanců produkující nové technologie. Tak chce zemi změnit levicová vláda. Jestli je vůbec možné hledat tímto směrem ekonomickou budoucnost, na to se ptal středeční Dobrý hospodář, ekonomický magazín Českého rozhlasu 6 a Hospodářských novin, který připravil Petr Holub. Pro všechny bylo nečekaným překvapením, když vicepremiér pro ekonomiku Jiří Havel zčistajasna oznámil, že chce zvýšit počet studentů na gymnáziích na dvojnásobek. Důvodem mělo být, že se tím mimořádně zvýší ekonomický výkon země. Skutečně nečekané. Dosud ještě šestnáct let po antikomunistickém převratu totiž politici trvali na tradiční pravdě. Není třeba víc všeobecného vzdělávání na gymnáziích, hlavně musíme udržet odborné školy a učiliště, která připravují mládež na konkrétní profesí. Chránili nás před větší nabídkou všeobecného vzdělání dokonce tím způsobem, že stanovili kvóty na přístup do všeobecně oblíbených gymnázií tak, aby na ně směla nejvýš pětina populace. Najednou usoudil samotný vicepremiér, že pravda je jinde a ekonomika potřebuje víc lidí se širším rozhledem, kteří své specializace průběžně mění. Jestli je plán vicepremiéra Havla rozumný a Česko potřebuje více gymnázií, nyní vysvětluje **Daniel Münich z výzkumného ústavu CERGE**.

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

Pokud se podíváme očima rodičů, tak určitě ano, protože ta poptávka je dlouhodobě velice neuspokojená, pokud se podíváme očima zaměstnavatelů, tak těm to, bych řekl, je do jisté míry jedno, protože ty buďto přijímají absolventy středních odborných škol, učně a vysokoškoláky a tady je to jádro, že ti gymnazisté v naprosté většině pokračují studiem na vysoké škole. A samozřejmě pak jsou politici na centrální a regionální úrovni, kteří různě balancují mezi nejrůznějšími zájmy, a to je taky taková zvláštní oblast.

Petr HOLUB, redaktor

Tedy doporučujete, aby se šlo směrem poptávky. Ovšem gymnázia jsou tradičně školami pro elitu. Pokud se tam dostane každý, tak to přestane být. Myslíte si tedy, že je třeba měnit styl gymnázií?

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

Já bych nechal jednu skupinu názorovou a to jsou, řekněme, odborníci na vzdělávací politiku a ekonomiku, trh práce. V tomto směru ten převažující názor je, že gymnázia neboli vzdělání obecného charakteru nebo obecnějšího charakteru je v současné době mnohem důležitější pro mladou generaci, než tomu bylo v minulosti. A ten náš vzdělávací systém zatím tuto změnu těch okolních podmínek nerefletoval. To znamená, toho obecného vzdělání se u nás poskytuje extrémně málo. Jsme vlastně extrém v rámci všech zemí OECD a naopak převažují ty úzce zaměřené obory, nemluvě teda o gymnáziích, které poskytují vzdělání, které z mnoha důvodů, o kterých se můžeme pobavit, není v současné době a obzvláště v budoucnosti tak důležité a mnohdy může přinášet problémy.

Petr HOLUB, redaktor

Proč jsou tedy gymnázia lepší teď pro daleko širší skupinu mladých lidí? Co dávají tak neobvyklého?

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

Možná nemluvme o gymnáziích, mluvmе o školách, které budou poskytovat obecnější vzdělání, než poskytují, řekněme, střední odborné školy, někde, řekněme, od těch gymnázií k těm technickým lyceím. Tam jde prostě o to, že současná mladá generace bude pracovat mnohem déle, než pracovaly starší generace. Bude se odcházet do důchodu mnohem později a to pracovní kariéru dojde k mnoha změnám v požadavcích na vzdělání a dovednosti. Lidi se budou muset učit v podstatě celý život přizpůsobovat se prostě světovému ekonomickému vývoji. Proto, aby byli takto flexibilní, musí získat dovednosti obecného charakteru, které vlastně jim vydrží na celý život. Pokud se dneska někdo naučí nějakou specializaci a je z nějakého regionu, kde prostě tu specializaci za pět let neuplatní, tak si zaděláváme na velké problémy.

Petr HOLUB, redaktor

Odborné školy tedy již nestačí, tudíž nemáme poslouchat ani hlasy zaměstnavatelů, kteří si přejí právě absolventy nejen z odborných škol, ale také z učilišť?

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

Takhle, musíme to rozdělit. Určitě je potřeba mít odborné školy a jejich kvalitu. Myslím si, že mnohé by se měly v tom vzdělání, které nabízí, více rozkročit na úkor toho úzkého zaměření právě v zájmu té větší flexibility a přípravy na celoživotní vzdělání a uplatnění těch absolventů, to je první věc. A druhá věc jsou učiliště. Já se domnívám, že ty učiliště nemůžeme zatracovat jako takové, ale ten jejich podíl na tom našem vzdělávacím systému je neúměrný, příliš vysoký a mnoho žáků, na které nezbyde nic jiného než to učiliště, má schopnosti studovat na střední odborné škole nebo někdy dokonce i na těch gymnáziích.

Petr HOLUB, redaktor

To se ví?

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

To se ví. Umožnila to mezinárodní šetření, která se v posledních letech dělají, především studie ISA. Tam s jasně ukazuje, že velké procento žáků na učilištích je schopno studovat na středních odborných školách s maturitou a podobně mnoho studentů na středních odborných školách by mělo na to studovat na gymnáziu. Vyšší vzdělání na té střední úrovni samozřejmě umožňuje větší možnosti dalšího vzdělávání, terciálního vzdělávání a větší uplatnění na trhu práce. Pokud jste mluvil o zájmu těch zaměstnavatelů, oni v podstatě představují partikulární zájem, v podstatě svůj vlastní zájem, což jim nelze v žádném případě vyčítat. Ten podnikatel, který má firmu někde v okrese, má samozřejmě zájem na tom, aby měl co nejlevnější pracovní sílu a aby ta pracovní síla byla na něj vázaná. Tomu v podstatě vyhovují ty učiliště, která produkují levnou pracovní sílu, která je úzce zaměřená, ale z pohledu celostátního, celospolečenského a z pohledu, řekněme, celého života těch jednotlivců tento partikulární zájem není ten správný. Lidé a ta společnost musí uvažovat v dlouhodobém horizontu a ta

firma, která tam dneska potřebuje ty učně, tam za pět let nemusí být. Takže poslouchejme zaměstnavatele, ale nesmíme se nechat ošálit těmi jejich partikulárními zájmy.

Petr HOLUB, redaktor

Když už mluvíme o tom celospolečenském pohledu, tak nelze popřít, že současné odborné školy se osvědčily, v jistém ohledu mají minimálně zásluhu na tom, že své zaměstnance u nás hledají automobilové firmy. Stali jsme se vlastně takovou dílnou Evropy. Myslíte si, že už bychom tou dílnou být neměli?

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

Otázka je, kdo v těch velkých montážních firmách pracuje. Ono, když se podíváte zblízka, tak zjistíte, že na těch dělnických profesích nepracuje moc Čechů z těch učilišť, ale tam pracujou v mnoha případech zahraniční dělníci z Ukrajiny, z Polska a někdy i ze Slovenska. Až na těch středních pozicích, a teď už vlastně mluvíme o lidech s maturitou, ne-li s nějakým vyšším vzděláním, tam pracují Češi prostě proto, že ty zahraniční firmy sem jdou právě proto, že tady najdou levnou pracovní sílu v montérkách, řekněme. Byla by velká chyba, kdysme se snažili těmto firmám přizpůsobit v tom smyslu, že bysme je zásobili nízkou vzdělanou a levnou pracovní silou, protože ty firmy, ty v podstatě to vzdělání, které potřebují, prostě ty základní dovednosti těch nízkou vzdělaných lidí, ty jsou schopny naučit samy. A mnoho zaměstnavatelů by ráda zaměstnala na těch dělnických pozicích absolventy učilišť. Ale co už neříkají, že jim nechtějí zaplatit peníze, za které by tam lidé byli ochotni pracovat.

Petr HOLUB, redaktor

Mohl byste ještě na závěr říci, jak by podle vás měla vypadat ideální vzdělávací kariéra pro Čecha, řekněme, za deset let?

Daniel MÜNICH, výzkumný ústav CERGE při Karlově univerzitě a Akademii věd ČR

Určitě až do té úrovně maturity by mělo bejt široce rozkročené. Ti lidé by se měli učit všeobecné dovednosti, samozřejmě informační technologie, jazyky, práci v týmu, práci samostatnou, kreativní práci, řešení problémů. Měli by dále dostat všeobecný základ jak v přírodních vědách, i v technických. Zde se nabízí možnost jisté orientace těch škol, těch lyceí a těch gymnázií jistým směrem. Ne každý miluje techniku, ne každý miluje humanitní **vědy**, ale to střední školství by měli absolvovat v podstatě všichni. Velká část by měla mít možnost pokračovat v dalším studiu, pokud usoudí, že je to vhodné, a teprve na té vysoké škole v té terciální úrovni by se měli rozhodovat v podstatě o té oborovější specializaci a nemělo by jim být bráněno v tom, aby se vraceli zpátky do školy, a to jak na tý střední úrovni, tak na tý vysokoškolský.

Terezie JIRÁSKOVÁ, moderátorka

Tolik Daniel Münich.